

SMOTRA ISTARSKOG GOVEDA

Jakovlja pridonijela spašavanju istarskog vola

Ideja Antona i Ivana Medena o smotri nije samo pomogla obnovi vjekovne pučke fešte, koja se organizira zadnje subote u srpnju, već i senzibiliziranju javnosti za spašavanje autohtone pasmine istarskog goveda

KANFANAR -

Smotra istarskog goveda ili, kako mu tepaju, boškarina - iako je to samo jedan od najomiljenijih naziva za kastriranog vola koji se uzgajao za obavljanje radova u polju - najdugovječnija je u Istri. O njoj se počelo razmišljati potkraj 1990. godine. Rođaci Anton i Ivan Meden su u nakani da obnove pučku feštu Jakovlje - koja se stoljećima održavala 25. srpnja, pa se spominje i u Istarskom razvodu iz 1325. - došli na ideju da se obilježi smotrom istarskog goveda, koje je gotovo nestalo. Prema Istarskom razvodu, Jakovlja se, u predahu između žetve i berbe grožđa, slavila kao veliki sajam između Kanfanara i Žminja, pored crkve sv. Jakova iznad Limske drage, malo zapadnije od crkve sv. Agate, sačuvane do današnjih dana. Kada se potkraj 17. stoljeća život u Dvigradu ugasio, a crkva sv. Jakova srušila, svetkovina i sajam preneseni su u novo općinsko i crkveno središte Kanfanar. Na žalost, početkom 50-ih godina prošlog stoljeća Jakovlja je zabranjena, pa ju je valjalo obnoviti atrakcijom koja će u Kanfanar, kao i nekad, privući puno posjetitelja. Anton i Ivan Meden bili su vidoviti. Njihova ideja ne samo da je »upalila«, pa je Jakovlja opet postala nezaobilazna pučka fešta koja se organizira zadnje subote u srpnju, već je i pridonijela senzibiliziranju javnosti za spašavanje autohtone pasmine istarskog goveda. Skromna pomoć organizatora za dolazak u Kanfanar i nagrađivanje na smotri bili su prvi poticaji posljednjim uzgajivačima.

Prva smotra organizirana 1991.

Odbornici iz Mjesne zajednice Kanfanar svoju ideju iznijeli su početkom 1991. na sjednici tadašnje Skupštine općine Rovinj. Prijedlog je jednoglasno prihvaćen, pa je Skupština postala i prvi pokrovitelj obnovljene Jakovlje i prve smotre istarskog goveda. Prvu Jakovlju, koja je izrasla u novu tradiciju, iznio je odbor kojem je predsjedao Gracijano Sironić, dok su mu članovi bili Anton Meden, Ivan Meden i Drago Marić.

- Tada je počeo naš obilazak Istre u potrazi za preostalim istarskim volovima. Da bi se organizirala smotra, trebalo je pronaći najmanje deset volova i privoljeti njihove vlasnike da sudjeluju na njoj, prisjeća se Anton Meden. Organizatorima se u potrazi priključio i fotograf Gordan Ukić, koji je svojim aparatom bilježio susrete s vlasnicima goveda. Najprije su otišli u Klariće, gdje su na gospodarstvu koje se bavi seoskim turizmom vlasnici imali i vola. Dobivši prvi pristanak za sudjelovanje na smotri upućeni su u Režance, gdje su

pronašli golemog i snažnog vola. U Orihima su naišli na još jednog kojeg su na paši čuvala dva osamdesetogodišnjaka, braća Marko i Jure. U Leprinčanima su našli vola, ali nije bio istarski. Drugi dan uputili su se na Pazinštinu, gdje su pronašli najviše volova. Prvog u Cesarima kod obitelji Breščić. U Grdom Selu kod obitelji Juričić našli su dva vola, potom kod obitelji Dušković i trećega. Volove su pronašli i u Šestanima, Gračanskom Katunu i Kašćerganima, pa su već imali dovoljno goveda za smotru. Na dan smotre dobili su još jednu prijavu, a nije mogao izostati ni Aldo Štifanić iz Višnjana, poznati uzgajivač i prvi predsjednik Saveza uzgajivača istarskog goveda (SUIG), osnovanog krajem 1989. godine. Prva smotra istarskog goveda privukla je na Jakovlju velik broj posjetitelja. Volovi su bili izloženi na sajmištu, a nakon razgledavanja krenuli su kroz Kanfanar, u povorci predvođeni nastupom folklorša, prema javnoj vagi. Po povratku na sajmište demonstrirano je kretanje volova pokretima biča i karakterističnim povicima. Stručna komisija, kojom je predsjedavao iskusni veterinar Anton Presečki, proglasila je najljepšeg, najposlušnijeg i najtežeg vola, koji su okićeni pobjedničkim vijencima, a vlasnicima su pripale zaslužene nagrade.

Smotra pokrenula i znanstvena istraživanja

Nagrade su postale tradicionalne. Idućih godina natjecalo se sve više volova, pa sada organizatori imaju i mogućnost izbora. Anton i Ivan Meden, koji s članovima komisije za ocjenjivanje svake godine prije smotre posjećuju uzgajivače, za nastup pred velikim brojem posjetitelja odabiru pitome i poslušne volove koji imaju što pokazati. Da bi smotru učinile zanimljivom ne samo Istranima, već i turistima, koji u velikom broju dolaze na Jakovlju, organizira se i pokazivanje vještina za koje su se nekada rabili istarski volovi. Već 1994. smotra je dobila i znanstveni značaj. Te je godine, naime, obavljeno stručno dokumentiranje volova. Mjerenje na sajmištu obavio je agronom Miroslav Kovač. Sandro Nikola je mjerenja bilježio videom, a Saša Pjanić fotoaparatom. Miroslav Haber, jedan od osnivača i stručni savjetnik SUIG-a, je prema uobičajenim mjerenjima težine na javnoj vagi i izmjerenim dimenzijama izračunao težinu istarskog vola.

Održan je i stručni skup na kojem su o istarskom govedu i potrebi njegove zaštite govorili stručnjaci Instituta za antropologiju Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti te Instituta za domaće životinje Univerziteta u Kielu. Rezultati ovih i kasnijih istraživanja objavljeni su u stručnoj monografiji o istarskom govedu koju je SUIG izdao 1999. godine. Kanfanarska smotra je upozorila na nestanak autohtone vrste istarskog goveda. Na poticaj SUIG-a uslijedile su brojne inicijative za njegovu zaštitu, koje je provodila Istarska županija i Ministarstvo poljoprivrede. Prema najnovijim podacima Hrvatskog stočarskog fonda, istarsko govedo je i dalje, prema klasifikaciji FAO-a, ugrožena vrsta, ali je izašao iz kritične faze. U Istri sada ima 350 krava, 17 bikova i 43 kastrirana vola. Budući da se više ne može očekivati da će se istarsko govedo koristiti za obradu zemlje, zbog čega ih je nekad u Istri bilo i više od 60 tisuća, ključan program za opstanak bit će uzgoj za proizvodnju posebnog brenda mesa, koji je započela županijska tvrtka AZRRI.

Piše A. POKRAJAC